

Ποιοι δρόμοι ανοίγονται μπροστά στους νέους (Θέματα Παιδείας τεύχος 9)

Submitted by user-3 on Τετ, 28/01/2009 - 16:11

- [Γληνός](#) [1]
- [Άρθρα - Μελέτες](#) [2]

Ποιοι δρόμοι ανοίγονται μπροστά στους νέους

Το φοιτητικό περιοδικό *«Μελέτη-Κριτική»*, μηνιαίο όργανο του *«Ακαδημαϊκού ομίλου»*, έκανε στα 1932 μια έρευνα για τις πνευματικές κατευθύνσεις των νέων. Στην έρευνα αυτή απάντησε και ο Δ. Γληνός με το παρακάτω γράμμα του, που δημοσιεύτηκε στο 4^ο τεύχος του περιοδικού (Αθήνα, Μάης 1932, σελ.23-26). Το κείμενο αυτό αναδημοσιεύουμε, ακολουθώντας την ορθογραφία του πρωτότυπου, και το αφιερώνουμε στους τωρινούς φοιτητές και μελλοντικούς επιστήμονες.

Αγαπητοί μου νέοι,

Μ' ερωτάτε να σας πω κ' εγώ ποιοι δρόμοι ανοίγονται μπροστά σας και φυσικά ποιόν απ' όλους θα σας συμβούλευα ν' ακολουθήσετε. Ίσως αρμοδιότεροι απ' όλους εμάς της ώριμης γενιάς, είσαστε σεις οι ίδιοι, για ν' απαντήσετε σ' αυτό το ερώτημα. Γιατί το αντίκρουσμα της ζωής, που ζείτε τώρα σεις στα είκοσι χρόνια σας και στη σημερινή κρίσιμη θέση του κόσμου, εμείς δεν το ζήσαμε κι ούτε μπορούσαμε να το ζήσουμε, όταν είμαστε στη δική σας θέση στα πανεπιστημιακά θρανία. Γι' αυτό μπορείτε βέβαια ν' ακούσετε τι θα σας πούμε εμείς οι άλλοι, να τραβήξετε όμως το δρόμο, που θα νοιώσετε μέσα σας να σας δείχνει με εσωτερική αναγκαιότητα ο ίδιος ο εαυτός σας. Ν' ακολουθήσετε τη φωνή της συνείδησής σας, γιατί μέσα σ' αυτή θα μιλάει και κάτι πλατύτερο από το άτομό σας, η κοινωνική και ταξική συνείδηση, που ζει χωρίς άλλο μέσα σας.

Οι δρόμοι που ανοίγονται σήμερα μπροστά σας, δεν είναι πολλοί, είναι δυό. Είτε θελήσετε να τους αναγνωρίσετε είτε όχι είτε προσπαθήσουν να σας τους κρύψουν μέσα στην ομίχλη ιδεαλιστικών σοφισμάτων, οι δρόμοι, που ανοίγονται μπροστά σας, είναι και μένουνε δυό: ή θα πάτε με το μέρος της συντήρησης και της αντίδρασης ή θα πάτε με το μέρος της επανάστασης. *Tertium non datur.**

Μα θα μου πείτε: Τι δουλειά έχουμε μεις με την αντίδραση ή με την επανάσταση; Πολιτικάντηδες ήρθαμε να γίνουμε; Ήρθαμε να σπουδάσουμε μian επιστήμη και να ζήσουμε έπειτα στην κοινωνία με την άσκηση της επιστήμης αυτής. Τι δουλειά έχει η μελέτη της επιστήμης μας με την πολιτική;

Αλήθεια υπάρχουν άνθρωποι, που θα σας μιλήσουνε με φρίκη και αηδία και με έσχατη περιφρόνηση για την «πολιτική» και θα σας ξορκίσουνε να μην έχετε καμιά σχέση μ' αυτή την κατάρα του καιρού μας, την «πολιτική», που χώνει σαν το Μεφιστοφελή την ουρά της στην «καθαρή φιλοσοφία», στην «καθαρή επιστήμη», στην «καθαρή τέχνη» και τα μολύνει όλα.

Και όμως και όμως! Δεν πιστεύω να σας ξέφυγε, αγαπητοί μου νέοι, πως και άλλοι συμβουλάτορες, που προηγήθηκαν από μένα, ας αναφέρω τους κ.κ. Λούβαρι, Θεοδωρακόπουλο και Κανελλόπουλο, κάτω από τις βαθυστόχαστες φιλοσοφοντυμένες συμβουλές, που σας έδωκαν, δεν έκαναν τίποτα άλλο από **πολιτική**, απ' αυτή την καταραμένη πολιτική, που πάει να χωθεί σήμερα και μέσα στο 2+2=4. Και οι τρεις τους κρατώντας από μια φιλοσοφική αγιαστούρα ξόρκιζαν τον «**ιστορικό υλισμό**» και τίποτα άλλο. Έκαναν καθαρή, καθαρότατη, αλλά...ανομολόγητη πολιτική.

Εγώ πάλι από την άλλη μεριά πιστεύω πως είναι των αδυνάτων αδύνατο να ξεχωρίσει κανείς οποιοδήποτε κλάδο της ανθρώπινης πνευματικής ενέργειας από την πολιτική. Γιατί ο άνθρωπος ούτε σαν άτομο (που ουσιαστικά δεν υπάρχει) ούτε σα σύνολο, μπορεί να μεταβληθεί ποτέ σ' ένα απλό και μόνο θεωρητικό πλάσμα. Ζωή σημαίνει ενέργεια και τρόπος ενέργειας. Τρόπος ενέργειας σημαίνει πολιτική, είτε συνειδητή, είτε όχι. Γιατί δεν υπάρχει ενέργεια του ανθρώπου, που δεν είναι κοινωνικά καθορισμένη. Ο τρόπος λοιπόν, που πραγματώνεται η ομαδική βούληση, είτε μέσα στις ομαδικές είτε μέσα στις ατομικές ενέργειες είναι πολιτική, αφού στον έναν τρόπο μπορεί να αντιταχθεί ένας άλλος τρόπος.

Μα ας εξετάσουμε τα ζητήματα κάπως ειδικότερα με τη δική σας περίπτωση. Ας υποθέσουμε λοιπόν, «**έξω από κάθε πολιτική**», ότι ο δρόμος που ανοίγεται μπροστά σας και το μοναδικό χρέος που έχετε είναι να γίνετε **επιστήμονες**. Τι είναι όμως επιστήμη; Θα μου απαντήσετε: «**ένα συστηματοποιημένο σύνολο από γνώσεις, που αναφέρονται σε μια περιοχή από φαινόμενα του φυσικού κόσμου ή της ανθρώπινης κοινωνίας**». Ωραία. Ποιος είναι λοιπόν ο σκοπός σας, όταν λέτε πως πρέπει να γίνετε επιστήμονες; Θα μου απαντήσετε: «**να οικειοποιηθούμε αυτό το συστηματοποιημένο σύνολο σε μια περιοχή του επιστητού και ν' αποχτήσουμε την**

ικανότητα από τη μια μεριά να το πλουτίζουμε με νέες έρευνες και από την άλλη να εφαρμόζουμε ένα μέρος από τις γνώσεις αυτές για την ωφέλεια των συνανθρώπων μας». Έτσι λοιπόν αντιλαμβάνεστε την κάθε επιστήμη σαν ένα άθροισμα από μερικές θεωρητικές και πραχτικές ικανότητες, που θα σας προσπορίζουνε και τα μέσα της ζωής σας.

Ο επιστήμονας είναι ουσιαστικά για σας ένας δεξιότηχνης γιατρός, δικηγόρος, δάσκαλος, θεολόγος κλπ.

Μα εδώ αμέσως γεννιέται μια σειρά από απορίες. Πώς δημιουργήθηκε αυτό το συστηματοποιημένο σύνολο από γνώσεις, που το καλούμε επιστήμη; Γιατί έχει τούτη τη μορφή που έχει σήμερα και τούτη τη θέση, που έχει σήμερα στη ζωή;

Και οι απορίες αυτές μας φέρνουν αμέσως έξω από το γυάλινο πύργο της «καθαρής επιστήμης» και μας οδηγούνε ν' αναζητήσουμε τα κοινωνικά αίτια, που ευνοούνε τη γέννηση, την ανάπτυξη και τη θέση, που έχει σήμερα η κάθε επιστήμη στη ζωή.

Έπειτα μια δεύτερη απορία. Με τον τρόπο της ζωής σας έξω από τον κύκλο αυτής της δεξιότηχνης, που θα ασκείτε για επάγγελμα, δεν έχει να κάμει τίποτε η επιστήμη; Η επιστήμη διαλύεται σε ατομικές δεξιότηχνες και δεν επιδρά καθόλου απάνω στον τρόπο της ζωής, που πρόκειται να ζήσετε σα μέλη μιας κοινωνίας; Η επιστήμη είναι χωρισμένη από τη ζωή;

Εδώ και σεις οι ίδιοι, όσοι δεν είσατε διαλεχτικοί ματεριαλιστές, μα και η ολότητα ίσως από τους δασκάλους σας, θα απαντήσουμε μ' ένα στόμα. **Ναι!** Τη ζωή τη ρυθμίζουνε, θα σας πούνε, άλλες «αξίες», ηθικές, θρησκευτικές, κοινωνικές, πολιτικές. Και οι αξίες αυτές δεν πηγάζουν από τη γνώση. **Αρα η επιστήμη μπορεί να μελετάει τις αξίες σα δεδομένα, ποτέ όμως δε μπορεί να γίνει ρυθμιστής τους.** Μα αν ρωτήσετε ποια είναι η πηγή αυτών των αξιών, θα πάρετε τις πιο σκοτεινές, τις πιο αόριστες, τις πιο θολές απάντησες, απάντησες, που με τον ένα ή τον άλλο τρόπο όλες οδηγούνε στο μυστήριο, στην αποκάλυψη, στο υπερκοσμικό και φανταστικό.

Αυτή όμως η επίμονη τάση να χωριστεί η **αξία**, που ρυθμίζει τη ζωή από τη **γνώση**, φαντάζεσθε πως δεν είναι και αυτή κοινωνικά καθορισμένη; Είναι γνώρισμα όλων των κοινωνιών, που είναι χωρισμένες σε κοινωνικές τάξεις και στηρίζονται στην κυριαρχία μιας τάξης απάνω στις άλλες. Και το λόγο του χωρισμού θα τότε δείτε παρακάτω.

Αν όμως ακολουθήσετε μιαν άλλη σειρά στοχασμών, θα φτάσετε σε διαφορετικό συμπέρασμα. Για θέσετε παρακαλώ το ερώτημα, ποια είναι η σχέση, που κάθε φορά, σε κάθε ιστορική στιγμή της ανθρωπότητας, υπάρχει ανάμεσα στο «**είναι**», στο «**νοείν**» και στο «**πράττειν**»; Η μόνη απάντηση, που μπορείτε να έχετε σε μιαν αντικειμενική έρευνα του προβλήματος αυτού, είναι πως σε κάθε στιγμή της ιστορικής διαδρομής, σε κάθε ανθρώπινη κοινωνία, **το «είναι», το «νοείν» και το «πράττειν» είναι αλληλένδετα και αλληλοεξαρτώμενα.** Το **είναι**, δηλαδή οι αντικειμενικοί όροι της ανθρώπινης ζωής, καθορίζουνε τη **γνώση** και αυτή οδηγεί την **πράξη**, που από την άλλη μεριά κι αυτή είναι κάθε φορά το κίνητρο και το κριτήριο της γνώσης. Και η πράξη πάλι με τη γνώση μαζί επιδρούνε απάνω στην πραγματικότητα και τήνε μεταβάλλουν.

Γι αυτό και, όταν αλλάζουν **οι αντικειμενικοί όροι** και δημιουργείται νέα **γνώση** και βγαίνει ένα καινούριο **πρέπει**, ξεσπάει η αντίθεση με το παλιό και δημιουργείται η ανάγκη μιας καινούργιας σύνθεσης. Γι' αυτό και η τάξη που άρχει κάθε φορά, θέλει από τη μια μεριά να μονοπωλεί και να κοντρολάρει τη **γνώση**, δηλαδή την επιστήμη, και από την άλλη μεριά να χωρίζει απ' αυτή το «**πρέπει**» (το «**πρέπει**» που της συμφέρει) και να το ανάγει σε θεία καταγωγή, για να μην επηρεαστεί από την αλλαγή της γνώσης (δέκα εντολές δοσμένες από το Θεό στο Μωϋσή, **ηθικός νόμος**, που πηγάζει από την υπερβατική φύση του ανθρώπου κλπ. κλπ.).

Αν αυτό είναι έτσι, τότες η αντίληψη, που περιορίζει την έννοια της επιστήμης στην κατάχτηση μιας περιορισμένης περιοχής του επιστητού ξεχωρισμένης με σινικά τείχη από κάθε γενική επισκόπηση του επιστητού, και από την άλλη μεριά χωρίζει με στεγανά και αδιαπέραστα χωρίσματα την επιστήμη από τη ρύθμιση της ζωής, η αντίληψη λοιπόν αυτή της «καθαρής επιστήμης» είναι **κι αυτή μια «πολιτική αντίληψη»** της επιστήμης. Όπερ έδει δείξαι.

Δικαιούμαστε λοιπόν σ' αυτή την αντίληψη της επιστήμης ν' αντιτάξουμε τη δική μας, που δε χωρίζει την επιστήμη από τη ρύθμιση της ζωής. Και την αντίληψη τούτη για την ενότητα επιστήμης και πράξης τη βλέπουμε να εφαρμόζεται πέρα για πέρα στη μόνη χώρα, που θέτει τα θεμέλια μιας νέας αταξικής κοινωνίας, που καταργεί την εκμετάλλεψη και βαδίζει προς τον κομμουνισμό, δηλαδή στη Σοβιετική Ένωση.

Σύμφωνα με την αντίληψη αυτή η σπουδή της επιστήμης είναι αναπόσπαστα ενωμένη με γενική θεώρηση της φυσικής και κοινωνικής πραγματικότητας. Και η γενική αυτή θεώρηση είναι μια επιστημονική φιλοσοφία.

Επιστήμονας χωρίς τέτια γενική επιστημονική κοσμοθεωρία είναι ένας απλός δεξιότηχνης, ένας επαγγελματίας, πολύ κατώτερος από έναν εργάτη, γιατί ο τελευταίος, όταν είναι συνειδητός, έχει, έστω και στις γενικές γραμμές, την επιστημονική θεώρηση του κόσμου.

Με την έννοια αυτή μπορώ να σας πω κ' εγώ: **Ο δρόμος, που ανοίγεται μπροστά σας, είναι να γίνετε επιστήμονες.** Μου αρκεί αυτό. Γιατί είμαι βέβαιος πως τότες τα εννιά δέκατα από σας θα δεχτούνε για μόνη επιστημονική κοσμοθεωρία, που θα τους ικανοποιήσει, το **διαλεχτικό ματεριαλισμό**. Κ' έτσι λέγοντάς σας να γίνετε αληθινοί επιστήμονες, είναι το ίδιο σα να σας λέω: **Γενείτε οπαδοί του διαλεχτικού υλισμού.**

Κ' έχω τούτη την πεποίθηση, γιατί αυτός είναι και ο μόνος γνήσιος κοινωνικός σας καθορισμός.

Αλήθεια! Σκεφτείτε λιγάκι. Από πού έρχεστε σεις, παιδιά μου; Από ποια κοινωνικά στρώματα; Που ανήκετε; Το μεγαλύτερο πλήθος από σας είναι φτωχά παιδιά. Η αστική τάξη βέβαια υψώνει μπροστά στα μάτια όλων σας το τίμημα της προδοσίας: θέσεις κρατικές, πελατεία, αξιώματα, τίτλους, για να γίνετε πνευματικοί στυλοβάτες της. Ένα τραγικό παιδομάζωμα! Έτσι και οι γιανίτσαροι γίνονταν οι πιο φανατικοί διώχτες των χριστιανών, όπως τα παιδιά των φτωχών, που σπουδάζουν στα πανεπιστήμια και αλλάζουν κοινωνική κατάσταση, γίνονται οι πιο φανατικοί αντιδραστικοί.

Αν όμως ακούσετε τι σας λέει κατάβαθα το αίμα σας, δε θ' αλλαξοπιστήσετε, δε θα προδώσετε την τάξη σας. Θα πάτε με το μέρος των φτωχών και θ' αγωνιστείτε και σεις για να θεμελιώσετε τη νέα ζωή.

Και τότε θα βαδίσετε με βήμα ακλόνητο στο **μόνο δρόμο**, που αληθινά ανοίγεται μπροστά σας.

Δημήτρης Γληνός

★
— Win and Antonio — Open Box Stories —

Attachment

[glinos GIA NEOUS.doc](#) [3]

Size

47 KB